

Araştırma Makalesi

DOI: 10.33464/mediaj.1136339

Yeni Medyada Barış Gazeteciliği: Rusya- Ukrayna Savaşı'nda Cüneyt Özdemir Örneği

Başvuru Tarihi: 27.06.2022
Yayın Kabul Tarihi: 03.11.2022
Yayınlanma Tarihi: 30.12.2022

Kaynağından
Okumak için
Kodu Taratın

Yaren Demirel¹

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Medya ve İletişim Çalışmaları Anabilim Dalı, Aydın
yaarendemirel@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8813-0226

Muhammed Bilal Arık²

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, Aydın
bilalarik@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-4020-0555

ÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olan savaş, toplumların ve bireylerin yaşamları üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Modern toplumlarda, demokrasinin teminatı olan basın kuruluşlarının savaş ortamında yaptıkları habercilik, onlara ciddi bir sorumluluk yüklemektedir. Genellikle buldukları ülkelerin iktidarlarına yakın bir söylem benimseyen ve savaşı çoğu zaman meşru gören geleneksel medyaya karşılık, son yıllarda barış sorumluluğunu merkeze alan barış gazeteciliği, iletişim biliminde sıklıkla tartışılmaya başlanmıştır. Barış gazeteciliği; insan hakları ve eşitliğe odaklanmakta ve çatışmaları gidererek birlikte yaşama kültürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu makalede, 2022 yılının ilk aylarında patlak veren Rusya'nın Ukrayna'yı işgal sürecinde, ülkemizin popüler gazetecilerinden biri olan Cüneyt Özdemir'in programları, barış gazeteciliği açısından incelenmiştir. Çalışma kapsamında öncelikle barış gazeteciliğinin tarihsel kökenlerine ve temel özelliklerine açıklık getirilmiş, ardından yeni medya ve barış gazeteciliği ilişkisi tartışılmıştır. Daha sonra araştırmanın bağlamsal temellerine işaret etmek amacıyla, Rusya Ukrayna Savaşı'nın arka planı ve Cüneyt Özdemir'in habercilik anlayışı ele alınmıştır. Makalenin araştırma bölümünde Norveçli Barış Profesörü Johan Galtung tarafından ortaya konan barış gazeteciliği ilkeleri üzerinden, söylem analizi yöntemiyle toplam elli beş program irdelenmiş ve kurulan söylemin ardındaki ideolojik yaklaşıma açıklık getirilmiştir. Çalışma öncesi temel varsayımımız, Cüneyt Özdemir'in günümüz koşullarında etkin bir barış gazeteciliği yaptığı yönündedir. Yapılan analiz neticesinde varsayımımız doğrulanmış; Özdemir'in savaş ortamında barış gazeteciliği yaptığı; çatışma ve çözümsüzlüğü değil, insani ve uzlaşıcıdan yana bir söylemi tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında yeni medyada barış gazeteciliği terimini, Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında dijital yayıncılık üzerinden incelemek ve böylece henüz literatürde ele alınmamış bir konunun analiz edilmesi ise bu çalışmanın faydasını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Barış gazeteciliği, Johan Galtung, yeni medya, Rusya - Ukrayna Savaşı, Cüneyt Özdemir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi

² Profesör

Research Article

DOI: 10.33464/mediaj.1136339

Peace Journalism in New Media: The Case of Cüneyt Özdemir in the Russia- Ukraine War

Application Date: 27.06.2022

Accepted Date: 03.11.2022

Publishing Date: 30.12.2022

Scan the Code
To Read From
Main Source

Yaren Demirel³

Aydın Adnan Menderes University, Institute of Social Sciences,
Media and Communication Studies, Aydın

yaarendemirel@gmail.com

 ORCID: 0000-0002-8813-0226

Muhammed Bilal Arık⁴

Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Communication,
Department of Radio, Television and Cinema, Aydın

bilalarik@yahoo.com

 ORCID: 0000-0002-4020-0555

ABSTRACT

In this War, which is a phenomenon as old as the history of humanity, leaves deep and lasting effects on the lives of societies and individuals. Peace journalism; focuses on human rights and equality and aims to contribute to the culture of living together by eliminating conflicts. In this article, the programs of Cüneyt Ozdemir, one of the popular journalists of our country, during the Russian occupation of Ukraine, which broke out in the first months of 2022, were examined in terms of peace journalism. Within the scope of the study, first of all, the historical origins and basic features of peace journalism were clarified, and then the relationship between new media and peace journalism was discussed. Then, background of the Russia - Ukraine War and Cüneyt Ozdemir's understanding of journalism are discussed in order to point out the contextual foundations of the research. In the research part of the article, a total of 55 programs were examined by discourse analysis method, based on the principles of peace journalism put forth by Johan Galtung, and the ideological approach behind the established discourse was pointed out. Our basic assumption before the study is that Cüneyt Ozdemir is an effective peace journalist in today's conditions. As a result of the analysis, our assumption was confirmed; Ozdemir's peace journalism in a war environment; It has been concluded that he prefers a discourse that favors humanity and reconciliation, not conflict and insolvency.

Keywords: Peace journalism, Johan Galtung, new media, Russia - Ukraine War, Cüneyt Özdemir.

³ Graduate Student

⁴ Professor

GİRİŞ

“Savaş insan yapımı bir felakettir [...] Her savaşta insanlık biraz ölür (Galtung, 2022).”

Toplumların dünyayı algılayış biçimleri, kelimelere atfettikleri anlamlar ile doğrudan ilişkilidir. Böylece “barış” kelimesinin, farklı toplumlarda değişik tahayyüllerde anlamlandırıldığını dile getirmek yerinde olacaktır. Coğrafyanın kader olduğu uluslararası konjonktürde barış anlamlandırması, Afganistan’da yaşayan bir kadın için yalnızca özgürce sokağa çıkabilmek ya da Ukrayna’da yaşayan bir öğrenci için silahlardan arındırılmış bir gökyüzü eşliğinde sağ salim eve gidebilmek biçiminde karşılık verebilmektedir. Anlam olarak barış sözcüğü, Türk Dil Kurumu İnternet Sözlüğüne göre; uyum içine karşılıklı anlayış ile inşa edilen ortama açıklık getirmektedir (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2022). Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğüne göre ise barış olgusu, “kılıçlardan saban yapılmasına” benzetilerek savaş durumunun anti tezi olarak ütopyik bir açıda değerlendirilmektedir (Outhwaite, 2008, s. 67). Barış kavramını, şiddetin mevcut olmayışı ve yaratıcılık olarak tanımlayan Johan Galtung’a göre; çok az kelime böylesine sık kullanılmakta ve suistimal edilmektedir. Dahası pek çok şiddet türü olmakla beraber, barış kavramı esas olarak şiddete karşı bir eylemdir (Galtung, 1969, s. 167-191). McGoldrick ve Lynch’e göre; barış zor bir kelimedir ve en iyi ihtimalle çatışmanın yokluğuna işaret etmektedir ancak gerçek anlamda barışçıl bir toplum, asla çatışmanın olmadığı bir toplum değildir zira barış içinde yaşayan toplumlar, şiddet içermeyen sosyal çatışmalar ile evrime izin veren toplumlardır (McGoldrick & Lynch, 2005, s. 18). Ayrıca Johan Galtung (1996), esas olarak başlangıçta iki farklı barış tanımı öne sürmektedir; ilk tanım şiddetin azaltılmasına, ikinci tanımı ise şiddet içermeyen yaratıcı bir dönüşüme karşılık gelmektedir.

Gazeteciler, yalnızca toplumu olan bitenden haberdar etmekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yapıyı ve algıyı şekillendirip kamuoyu yaratmaktadır. Bu sebeple dünyada cereyan eden çatışmalar ve patlak veren krizlerde gazetecilerin kurguladığı haber dilleri son derece önemlidir. Medyanın konuları sunuş biçimi, kamuoyunun herhangi bir olaya nasıl bakacağını ve söz konusu olayları nasıl değerlendireceğine ilişkin temel bir çerçeve sunmaktadır (Dearing & Rogers, 1996, s. 71). Keza demokrasinin teminatı olan basın ve geniş anlamıyla medya; düşüncelerimiz, tutumlarımız ve dünyayı algılayış biçimimiz üzerinde büyük bir tesire sahiptir. Üç kuvvet olarak adlandırdığımız yasama, yürütme ve yargı organlarından sonra medyanın “dördüncü güç” olması, basının söz konusu üç kuvvette meydana gelen sorunların çözümünde işlev sahibi olabileceğine işaret etmektedir. Böylece gazetecilerin, toplumsal pratiklerdeki hayati misyonu önem arz etmektedir. Dünya üzerinde ve mevcut siyasal konjonktürde savaş, kaçınılmaz bir politik gerçekliktir. Tarih boyunca savaşların çıkış sebebi ve yöntemleri değişim göstermiş fakat savaşın yıkıcı sonuçları hep var olmuştur. Söz konusu ortamlarda gazetecilerin sorumlu bir misyon sahibi olması önemlidir. Zira dünya üzerindeki tüm savaşların sona ermesi ütopyik bir düşünce olsa da birçok savaş ve çatışma durumunun patlak vermesini önlemek yahut yıkıcı etkisini azaltmak mümkün görünmektedir. Bu sebeple hem savaş gazeteciliğine karşıt gelişen hem de taraflı bir dil benimseyen geleneksel gazetecilik anlayışına alternatif olan barış gazeteciliği, ideal bir duruştur.

Barış gazeteciliği; post-realist gazetecilik, etik gazetecilik, bütünsel gazetecilik veya büyük resim gazeteciliği gibi alternatif isimlerle anılabilmektedir (McGoldrick & Lynch, 2005, s. 45). Medya organlarının mevcut krizlere ilişkin barış tartışmalarına tarafsız bakmaması gerektiği motivasyonundan hareketle, ortak çözüme katkıda bulunmayı misyon edinen barış gazeteciliği anlayışı; geleneksel gazetecilik anlayışını, tarafsızlığın arkasına saklanmakla eleştirerek daha etken bir alternatif ortaya koymakta, insan hakları ve eşitlik kavramlarını ön plana alarak mevcut çatışmalara çözüm önerisi getirmeyi amaçlamaktadır (Yıldız, 2013, s. 441). Barış gazeteciliğinin, çatışmaların barışçıl çözümüne katkı yapma gayesine sahip olması, medyanın topluma ilişkin olaylarda barış için katalizör görev üstlendiğine karşılık gelmektedir (Atay, 2017, s. 556). Nitekim Barış Gazeteciliği, editörlerin veya muhabirlerin gerçekliğin inşasına katkıda bulunma sorumluluklarının farkında oldukları zaman ortaya çıkmaktadır (Kempf, 2012, s. 2).

İçinde bulunduğumuz Rusya Ukrayna Savaşı sürecinde, barış gazeteciliğinin önemi daha da artmıştır. Çalışmamız kapsamında barış gazeteciliği, ülkemizin sosyal medyada en çok takip edilen gazetecilerinden biri olan Cüneyt Özdemir'in YouTube'daki programları üzerinden analiz edilecektir. Özdemir'in savaşa ilişkin yaptığı yayınlar, yüksek bir izleyici kitlesi tarafından takip edilmiş ve savaşa ilişkin kamuoyunda algının şekillenmesine katkı sağlamıştır. Çalışma kapsamında öncelikle barış gazeteciliğinin tarihsel kökenlerine ve temel özelliklerine açıklık getirilecek, ardından yeni medya ve barış gazeteciliği ilişkisi tartışılacaktır. Daha sonra araştırmanın bağlamsal temellerine işaret etmek amacıyla, Rusya Ukrayna savaşının arka planı ve Cüneyt Özdemir'in habercilik anlayışı ele alınacaktır. Daha sonra Özdemir'in, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ulusa sesleniş yaptığı 21.02.2022 ile savaşın yoğunlaştığı 16.05.2022 tarihleri arasındaki toplam elli beş programı, eleştirel söylem analizi yolu ile incelenecek ve kurulan söylemin ardındaki ideolojik ve bağlamsal yaklaşıma açıklık getirilecektir. Çalışma öncesi temel varsayımımız, Cüneyt Özdemir'in günümüz koşullarında etkin bir barış gazeteciliği yaptığı yönündedir.

BARIŞ GAZETECİLİĞİ KAVRAMI

Norveçli Barış Profesörü Johan Galtung, “barış gazeteciliği” terimini ilk kez 1970’li yıllarda kullanmıştır. Ayrıca Galtung, savaş gazeteciliğinin spor gazeteciliği ile aynı varsayımlara dayandığını iddia etmiştir çünkü iki türün de esas odak noktası kazanmaktır. Öte yandan Galtung, barış gazeteciliğinin daha çok sağlık gazeteciliği ile benzer tutulabileceğini dile getirmiştir. Nitekim iyi bir sağlık muhabiri de kansere karşı direnen bir hastanın savaşını anlatmaktadır, aynı zamanda bizlere kanserin nedenlerini ve tedavi yöntemlerini açıklamaktadır (McGoldrick & Lynch, 2005, s. 26-27). Johan Galtung’un önderlik ettiği barış ve çatışma çalışmalarının üzerine inşa edilen barış gazeteciliği, devamında Jake Lynch ve Annabel McGoldrick gibi akademisyenlerin araştırmalarıyla geliştirilmiştir (Saran, ve diğerleri, 2016, s. 79-80). Alankuş’a göre; McGoldrick ve Lynch, sıcak çatışma bölgelerinde eğitimler vererek barış gazeteciliğine katkıda bulunmaktadır ancak söz konusu ülkeler, demokrasi açısından sıkıntılı bir özelliğe sahiptir (Alankuş, 2016, s. 19). 1990’lı yılların başında kavramsallaştırılan ve 2000’lerde ise bir gazetecilik uygulaması biçiminde tanımlanan barış gazeteciliği, Türk akademisyenler tarafından 2000’li yıllarda çalışılmıştır. Zira geleneksel gazetecilik anlayışının, savaş haberlerini sunuşu esnasında

çatışma unsurlarını ön plana çıkarması, barış gazeteciliğinin, bu duruma bir tepki olarak doğmasına yol açmıştır. Dahası barış gazeteciliğinin konusu yalnızca devletler arasında geçen çatışmalar olmayıp terör, uluslararası politika, toplumsal şiddet ve insan unsurlarına odaklanmaktadır (Arvas, 2019, s. 278-286). Barış gazeteciliği kavramsallaştırma çabalarına ilişkin özelliklere dikkat çeken Shinar'a göre, barış gazeteciliği; mevcut çatışmayı gerçekçi terimlerle tasvir etmekte, tüm tarafların görüşlerine yer vermekte, çatışmanın çözümü ve barışın korunması için yaratıcı fikirler üretmekte, bütün tarafların acılarını gözler önüne sermekte, savaş sonrası gelişmelerde barış hikâyelerine dikkat çekmekte ve temkinli tutumlara teşvik etmektedir (Shinar, 2007, s. 1-9). Barış gazeteciliğinin tarihsel kökenleri incelendiğinde 1990 yılında başlayan Körfez Savaşı'na değinmek gerekmektedir. Zira Körfez Savaşı ile birlikte habercilere güvenli ve çatışmaya erişebilir bir ortam sağlama gerekliliği, hükümetlere ise haberleri teyit etme olanağı sağlayan havuz sistemi yerleşik bir yapıya kavuşmuştur. Bahsi geçen yapı, savaşların geçirdiği dönüşüm ve mevcut sistemlerin yarattığı tartışmalar sonucu değişmiş, böylece yeni yüzyıla geldiğimizde yepyeni bir savaş haberciliği anlayışı olan "iliştirilmiş gazetecilik" terimini ortaya çıkarmıştır (Işık, 2020, s. 45-47).

"Violence, War, and Their Impact On Visible and Invisible Effects of Violence" adlı çalışmasında, şiddetin –dolayısıyla savaş durumunun- görünen ve görünmeyen etkilerine açıklık getiren Johan Galtung, şiddet oluşumunu; doğrudan (şiddetin görünür yönü) ve yapısal/kültürel (görünmez yönleri) olarak ikiye ayırır. Ona göre doğrudan şiddet, fiziksel davranış biçiminde tasvir edilir ancak her insan eyleminin ana kaynağı bulunmaktadır. Söz konusu kaynaklar ise şiddetin kültürüne (ataerkillik vb.) ve yapısına (sömürücü, yabancılaştırıcı vb.) işaret etmektedir. Dahası Galtung (2022), savaşın; doğa, insani durum, toplum, dünya, zaman ve kültür üzerinde doğrudan ve dolaylı etkiler bıraktığını dile getirir. BBC muhabiri David Loyn'a göre; barış gazeteciliği, muhabirlere hangi haberlerin ele alınacağını, toplumun geneli için bu haberlerin nasıl rapor edileceğini açıklayan ve gazetecilere çalışma biçimini tanımlayan yarırsız bir reçete sunmaktadır. Barışçıl politikalar yaratmanın bir muhabirin görevi olmadığını dile getiren Loyn, muhabirlerin oyuncu değil; gözlemci olarak konumlandırılmaları gerektiğine işaret etmektedir (Loyn, 2007, s. 1-10). Böylece gazetecileri sürecin aktif katılımcıları olarak nitelendiren Galtung'un aksine Loyn, gazetecileri aksiyon çemberinin dışında kalan edilgen birer gözlemci olarak nitelemektedir. Shinar'a (2007), göre; barış gazeteciliği, barışın sağlanması ve korunmasına katkıda bulunan, izleyicilerin ve medya patronlarının savaş ve barışa ilişkin tutumlarını değiştirmeyi hedefleyen, çatışmayı vicdani ve sorumluluk bilinciyle ele alan bir gazetecilik anlayışıdır. Hanitzsch'e (2004), göre barış gazeteciliği anlayışı ancak "barış kültürü" bünyesinde gelişebilmektedir zira gazetecilerden dünyayı özgürleştirmesini istemek oldukça ütopyik bir bakış açısıdır. Barış olgusunu "çatışmanın olmaması" şeklinde ele almayan ve bu görüşe karşı çıkan Reimann (2019) ise; barışı bir koşul değil, bir tür çatışma yönetim biçimi olarak ele almaktadır. Çatışan tarafların amaçları, çıkarları ve haklarına ilişkin eleştirel haberler yapılmadan barış koşullarının oluşması mümkün değildir, böylece barışın temel koşulu, özgür ve işlevsel habercilik anlayışıdır (Reimann, 2019, s. 8). Kitle iletişim araçları tarafından aktarılan iletilerin ideolojik yönlü bir fonksiyon üstlenmesi barış tartışmalarının ilk noktasıdır (Becker, 1982, s. 227-230). Literatürde, önerilen barış gazeteciliği modeli; çatışmaları abartmak veya görmezden gelmek yerine gerilimi azaltma ve uzlaşma süreçlerine fayda sağlama motivasyonu ile açıklanmaktadır. Bläsi (2004), söz konusu çatışma ve savaş durumlarında haber üretim sürecine dikkat çekerek çatışma kapsamı üretimini etkileyen faktörlere açıklık getirmektedir, söz konusu faktörler şu şekilde sıralanabilmektedir;

medya, sahada çatışma durumu, bireysel gazetecinin kişisel özellikleri, siyasi iklim, boş konuşmalar ve izleyiciler. Ancak barış gazeteciliğinin gerçek anlamda yerine getirilmesine ilişkin pek çok tartışma bulunmaktadır. Filibeli ve İnceoğlu'nun, Türkiye'de barış gazeteciliğinin nasıl mümkün olabileceğini sorguladığı araştırmaya göre; medyanın ekonomi politiği (medya sahiplik ilişkisi), iktidar, gazetecilerin iş güvenliği, otosansür, siyasal iktidar söylemleri ve ayrımcı (çoğulculuğa yer verilmemesi) dil kullanımı gibi nedenler, Türkiye'de barış gazeteciliği misyonunu imkânsız hale getirmektedir (Filibeli & İnceoğlu, 2018, s. 1-11).

Disiplinlerarası bir olgu olan barış gazeteciliğinin kökenleri çatışma araştırmalarına dayanmaktadır ve bu gazetecilik anlayışı misyonunu, gazetecinin “sorunlara çözüm önerisi sunma” düşünsel alt metni ile ilişkilendirmektedir. Böylece barış gazeteciliğinin, taraflı ve militarist bakış açısıyla hareket eden savaş gazeteciliğine anti tez oluşturduğunu dile getirmek yerinde olacaktır. Elit ve propaganda odaklı savaş gazeteciliği anlayışında şiddet, çoğu zaman en mantıklı çözüm yolu gibi görünmektedir (McGoldrick, 2006, s. 1-5). Nitekim Kempf'e (2017) göre; mevcut bir çatışma sürecinde çözüm bulması gerekenler ekseriyetle çatışma taraflarının kendisidir. Medyanın ve gazetecilerin bu süreçte yapması gereken arabulucu misyonu üstlenip taraflar arasındaki iletişimi geliştirmek ve önyargıları azaltmaktır. Barış gazeteciliği anlayışı, genel anlamda basının basmakalıp düşünce yapısını eleştirerek mesleki kodları göz önüne almayı hedeflemekte, çatışmanın salt iki taraftan oluşmadığını yinelemektedir. Nitekim gazetecinin dikkate alması gereken husus, çatışmanın sonucuna uzanan etkilerdir. Böylece gazeteci, sesi duyulmayanlara kulak vermeli, ortak çözüm üzerinde durmalı, tarafları ötekileştirmeyerek ortak mağduriyetlere ve ortak doğrulara odaklanmalıdır. Tüm özelliklerin sağlanması ise ancak rekabetçi askeri üslubun dışarıda tutulması ile mümkün kılınmaktadır (Saran, ve diğerleri, 2016, s. 79). Barışa çatışmaların nedenini sorgulayarak yaklaşan barış gazeteciliği, ayrımcılık, yabancı düşmanlığı ve yoksulluğu en aza indirme gayesi taşımaktadır (Alankuş, 2016, s. 15). Barış gazeteciliği şemsiyesi altında; çatışmanın olası sonuçları öngörülerek haber yapılmalı, çatışmanın paydaşlar üzerindeki yıkıcı etkileri ön plana çıkarılmalı, doğrulanmamış bilgileri paylaşmaktan kaçınılmalı, şiddetin insanlar üzerindeki yıkıcı etkilerine ilişkin haber yapılmalı ve her tarafın acılarına yer verilmelidir. Bu sebeple haber üretim sürecinde kullanılan dil çok önemlidir. Nitekim kurbanlaştırmacı, şeytanlaştırmacı ve ötekileştirmeci üsluptan ayrıca köktenci sıfatlardan kaçınılmalıdır (Filibeli, 2016, s. 47). Bu hususta Galtung'un savaş ve barış gazeteciliğini karşılaştırmalı ele aldığı tablo önemlidir;

Tablo 1: Savaş Gazeteciliği ile Barış Gazeteciliğinin karşılaştırması (Galtung,2017, s.17'den aktaran Kempf, 2019, s.25).

SAVAŞ GAZETECİLİĞİ	BARIŞ GAZETECİLİĞİ
I. Savaş veya Şiddet Odaklı <ul style="list-style-type: none">Çatışma alanını tanımlar. İki taraf, bir amaç (zafer). Sınırlı alan ve zaman.“Biz-onlar” gazeteciliği.Savaşta kimin galip geldiğine odaklanır.Yalnızca şiddetin görünür etkilerini dikkate alır (ölü, yaralı ve maddi hasar).	I. Barış veya Çatışma Odaklı <ul style="list-style-type: none">Çatışmanın oluşumunu araştırır. Açık alan ve zaman.Tüm taraflarla görüşülür.Yaratıcı çatışma çözümlerine odaklanır.Şiddetin görünmez etkilerine odaklanır (travmalar, yapısal ve kültürel hasar).
II. Propaganda Odaklı <ul style="list-style-type: none">Diğerlerinin yalanlarını ortaya çıkarır. Bizim örtbas etme girişimlerimizi destekler.	II. Gerçeğe Yönelik <ul style="list-style-type: none">Her tarafın yalanlarını ortaya çıkarır. Tüm örtbas etme girişimlerini açıklar.
III. Elit Odaklı <ul style="list-style-type: none">Acılarımıza odaklanır.Zalimleri adlandırır.Sadece seçkinlerin barış yapabileceğini vurgular.	III. İnsan Odaklı <ul style="list-style-type: none">Tüm acılara odaklanır; kadınların, yaşlıların, çocukların ıstırabına, sesi duyulmayanlara ses verir.Tüm yanlışları adlandırır.Nüfustaki barış eğilimlerini vurgular.
IV. Zafer Odaklı <ul style="list-style-type: none">Barış = zafer + ateşkesKazanan olmadığı sürece barış girişimlerini gizler.Antlaşmalar ve kurumlar önemlidir; kontrollü bir toplum.Savaş bittikten sonra bir sonraki çatışma kaynağına döner.	IV. Çözüm Odaklı <ul style="list-style-type: none">Barış = şiddetten özgürlük + yaratıcılıkÖzgürlük girişimlerine işaret eder.Yapı ve kültür önemlidir; barışçıl bir toplum.Savaş sonrası aşamayla ilgili raporlar: çatışma çözümü, yeniden yapılanma, uzlaşma.

Böylece Galtung'un barış gazeteciliği anlayışını, savaş gazeteciliği üzerinden düalist yapıda biçimlendirdiğini belirtmek yerinde olacaktır. Nitekim elit odaklı savaş gazeteciliği, propagandaya başvurarak savaşa teşvik ederken; sıcak çatışmalara duyarlılıkla ve çözüm odaklı

yaklaşan barış gazeteciliği, çatışmanın etkilerine ilişkin farkındalık yaratmakta ve demokratik süreçte kamu oluşumuna katkı sağlamaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bahsi geçen savaş gazeteciliği özelliklerinin, kitle yayıncılığı anlayışına sahip gazetecilik pratikleri ile benzer özellik taşıdığı görülmektedir.

YENİ MEDYA VE BARIŞ GAZETECİLİĞİ

Bireylerin dünyada olup bitenler hakkında bilgi edinme gereksinimi, neredeyse insanlık tarihi kadar eski bir husustur. Günümüzde yığınlarla iletişimi olanaklı kılan kitle iletişim araçları ise ekseriyetle medya, devlet ve sermaye üçgenine hapsolmuştur. Böylelikle insanların haber alma ihtiyacı ideolojik söylemlerin duvarlarıyla sınırlandırılmıştır. Teknolojik olanakların ışığında gelişen yeni medya ise hem bireylere gittikçe sınırsız bağlantı kurma imkânı sağlamakta hem de habercilere, geleneksel medyaya nispeten daha özgür bir hareket alanı sunmaktadır. Öte yandan gelişen enformasyon teknolojileri ile savaşlar, bireylerin yaşamının olağan bir parçası haline bürünmüştür. Körfez Savaşı, ideolojik bir dünya tasvir ederek edilgen kitlelere sunulmuş, savaş ve siyaset soluksuz izlenen seyirlik birer oyuna dönüşmüştür (Oskay, 2018, s. 109). Savaş ve çatışma durumunun yaşamsal pratiklerimizde bu denli olağanlaşması ise bireylerin şiddeti kanıksamasına sebep olmaktadır. Nitekim böylesine bir ortamda kamu denetçiliği görevini üstlenen gazetecilere ayrı bir sorumluluk yüklenmektedir. Web 2.0 teknolojisinin gündelik yaşamımıza girmesiyle internet temelli teknolojiler yaygınlaşmış, özellikle Twitter, Facebook, Instagram ve YouTube gibi platformlar bireylerin günlük haber akışlarını sağlamaya başlamıştır. Yeni medya üzerinden haberin hızlıca yayılması, bireylere istediği zaman habere ulaşabilme olanağı tanıdığı gibi, kendilerine de interaktif yorum yapabilmekle beraber haber üretme imkânı sağlamış, iletişimde çift yönlü akış ve enformasyonun sınırsızlığı gündeme gelmiştir (Sucu, 2020, s. 41-61). Ancak teknolojik olanaklara sahip olan her bireyin haber aktarma yetisine sahip olması, haberin kaynağı ve içeriğin doğruluğu hususunda paradoks yaratmaktadır. Zira art niyetli paylaşımlar, toplumu dezenformasyon ve kargaşaya sürükleyebilmektedir.

Geleneksel medyanın aksine yeni medyanın bireylere sunduğu olanaklar, savaş durumlarında sorumlu gazetecilik anlayışını görünür kılmaktadır. Bu hususta yeni medyanın şemsiyesi altında gelişen birçok platform mevcut bulunmaktadır. Söz konusu medya araçlarında ön plana çıkan platform ise YouTube olmuştur. 2005 yılında kurulan YouTube, küresel ölçekte çevrimiçi video paylaşımı sağlayan bir platformdur (Burgess, 2011, s. 1). İlk bir dijital video arşivi hizmeti vermeyi amaçlayan YouTube, zamanla kullanıcıların farklı amaçları için kullanılabilir hale gelmiştir (Burgess & Green, 2010, s. 4). Dahası YouTube'un geleneksel medyada yer edinemeyen gazetecilere ve içeriklere yer vermesi, canlı yayın seçeneğinin bulunması, diğer sosyal medya mecraları ile entegre olması ve kullanıcı etkileşimine imkân tanınması, habercilerin de bu platformu tercih etmesine yol açmaktadır. Böylece televizyon haberciliğine alternatif bir mecra olarak YouTube haberciliği de bu arenada kendine yer edinmektedir. Zira YouTube, ideolojik açıdan gazetecilere daha özgür hareket alanı sağlayabilmektedir fakat söz konusu özgürlüğün de birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. YouTube üzerinden gazetecilik faaliyeti gerçekleştiren "patronsuz gazetecilerin" kapitalist sömürden bağımsız olup olmadığını araştıran Pişer'e göre; medyanın tekelleşmesi, gazetecileri YouTube yayıncılığına yönlendiren başlıca sebeptir ancak söz konusu gazeteciler ekonomik açıdan rahat değildir ve YouTube tarafından emekleri sömürülmektedir (Pişer, 2020, s. 201-223). Dahası YouTube üzerinden yayın yapan bir gazeteci,

emeği aracılığıyla kendi kullanım değerini yaratmaktadır ancak bu emek dijital bir metaya dönüştürülerek reklamlar ile satılmakta, YouTuberlar ise dijital kapitalizmin birer aktörüne dönüşmektedir (Güler, 2018, s. 147-178). Böylelikle yeni medya platformlarının gazetecilere ütöpik bir özgürlük tanımadığını belirtmek yerinde olacaktır. Öte yandan geleneksel medyanın sahiplik ilişkisi, barış odaklı gazetecilik misyonu yürütme gayesinde olan habercilere ket vurmaktadır. Keza geleneksel medyanın basmakalıp ideolojisinin karşısında yer edinen barış gazeteciliği, yeni medyanın ekonomik ve editöryal bağımsızlık rüzgârını arkasına alarak, sosyal medya platformlarında kendine yer edinebilmektedir. Böylece yeni medyanın iktidar ve otosansür açısından daha özgür bir barış gazeteciliği imkânı sağladığı görülmektedir ancak bu hususta haberciliği icra eden gazetecinin kullandığı dilin, barış gazeteciliğinin temel ilkelerine uygunluğu önemlidir.

YouTube platformundaki haber kanalları üç farklı şekilde sınıflandırılmaktadır; televizyon, gazete ve haber ajanslarının açtığı YouTube haber kanalları, doğrudan dijital yayıncılık yapan YouTube haber kanalları ve gazeteciler tarafından bireysel olarak yayın yapan YouTube haber kanalları (Zinderen, 2021, s. 936). YouTube üzerinden bireysel yayın yapan gazeteciler şu şekilde sıralanmaktadır; Adem Özköse, Can Ataklı, Cüneyt Özdemir, Mehmet Özişik, Murat Yetkin, Nevşin Mengü, Özlem Gürses, Ruşen Çakır, Timur Akkurt ve Ünsal Ünlü. Böylelikle bireysel yayıncılık yapan gazetecilerin tamamının, zamanında televizyon ve gazetelerde çalıştığını böylece geleneksel medyadan geldiğini belirtmek gerekmektedir. Söz konusu kanalların içerisinde 1,33 milyon abone sayısı ile Cüneyt Özdemir, en çok aboneye sahip bireysel YouTube yayıncısıdır. Çalışmamızın bundan sonraki bölümünde Özdemir'in habercilik anlayışından ayrıntılı olarak bahsedilecektir.

CÜNEYT ÖZDEMİR'İN PROGRAMLARININ SÖYLEM ANALİZİ

Araştırmanın Bağlamsal Özellikleri

Cüneyt Özdemir ve Habercilik Anlayışı

Televizyon programı sunucusu, yazar ve YouTuber olan Cüneyt Özdemir, 1992 senesinde Mehmet Ali Birand'ın 32. Gün adlı programında muhabirlik yapmıştır ve aslen geleneksel medya kökenlidir. Hali hazırda CNN Türk'te yayınlanan 5N1K programını hazırlayan ve sunan Cüneyt Özdemir, aynı zamanda 13 Aralık 2010'da kendi ismini taşıyan bir YouTube kanalı açarak dijital platformlarda yerini almıştır. Dijital medyadaki habercilik yolculuğuna New York sokaklarında yürürken çektiği, gündemi yorumlayan videolar ile başlayan Özdemir, kısa zamanda kendine bir ekip kurarak pek çok konuda içerik üretmekte ayrıca özgür, bağımsız, cesur ve komik mottolarıyla yayın hayatına devam etmektedir (Duran & Yeniceleler, 2019, s. 206). Cüneyt Özdemir YouTube kanalında; gündem, ekonomi, politika, kültür sanat, teknoloji, kripto para ve futbol alanında içerikler üretilmektedir. Kanalın habercilik misyonunu ise ağırlıklı olarak Özdemir'in, YouTube'un mevcut canlı yayın özelliğini kullanarak yayınladığı yaklaşık bir saatlik videolar oluşturmaktadır. Özdemir, söz konusu videolarda içerik başlıklarına yer vererek önceden hazırlandığı anlaşılabilir akış ile seyirciye konu hakkında önbilgiler sunmakta, yayın sonlarında sık sık abone olma çağrısı yapmaktadır. Dahası Özdemir, yayınlarında perforeye yer

vermemekte, metin okuması yapmayıp doğal akış içerisinde haberleri sunmaktadır. Ayrıca kanalda, KJ (karakter jeneratörü) olarak adlandırılan ve televizyon yayıncılığında sıkça kullanılan ekran altı yazılarına yer verilmemesi, geleneksel medyadan ayrılan bir başka özelliktir. Özdemir'in haber aktarım tarzına bakıldığında ise mizahi bir anlatımı olduğunu söylemek gerekmektedir. Zira Özdemir esprili üslubuyla, seyirciyle sohbet ediyormuşçasına haberler aktarmaktadır. Ayrıca Özdemir, "Zorunda Mıyım?" isimli bir NFT koleksiyonu çıkararak 12 parçadan oluşan koleksiyonu NFT pazaryerinde satışa sunmuş, söz konusu koleksiyonun ilk gösterimini ise canlı yayında yapmış, Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmiştir. Böylece Özdemir'in geleneksel medyadan oldukça farklı bir habercilik anlayışı olduğunu dile getirmek yerinde olacaktır. Dahası Özdemir, kendisiyle yapılan bir röportajda şu sözlere yer vererek YouTube platformunun, geleneksel medyaya kıyasla sahip olduğu avantajlara değinmektedir:

"Gazetecilikte ekonomik özgürlüğünüz yoksa, editöryal özgürlüğünüz de olmuyor. YouTube buna ilk imkân veren platformdu (Özdemir, 2022)."

Ayrıca Özdemir, aynı röportajda YouTube yayıncılığının, yaygın kanının aksine fazla kazanç sağlamadığını fakat otosansür ve içerik açısından daha özgür olduğunu dile getirmektedir:

"Şu anda da finansal olarak çok büyük değiliz ama kendi yağımızla kavrulabiliyoruz ve de her konuda konuşabiliyoruz (Özdemir, 2022)."

Sonuç olarak Cüneyt Özdemir, yeni medyanın gazetecilere sağladığı imkânları kullanarak seyirciyle dertleşiyormuşçasına, samimi bir sohbet havası içerisinde hikâye anlatıcılığı yapmakta, tarafsızlık gayesindeki haber anlayışı ile güncel teknolojik olanakları takip edip yayınlarına uyarlamaktadır.

Rusya-Ukrayna Savaşının Genel Özellikleri

2011 yılında başlayan Arap Baharı ile Tunus, Mısır ve Suriye gibi güney komşularımızda meydana gelen politik iç karışıklıklar, günümüz konjonktüründe ters yönde ilerlemiş, 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ve ardından 2021 yılının baharında Ukrayna sınırında konuşlandığı askeri yığınak ve 24 Şubat 2022 sabahında Rusya'nın Ukrayna'daki askeri hedeflere ateş açması ile dünyanın tüm dikkati kuzey komşularımıza yönelmiştir. Kronolojik açıdan irdelediğimizde yüzölçümü olarak Avrupa'nın en büyük ülkesi olan Ukrayna, 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmesinin ardından çeşitli zorluklarla yüz yüze gelmiştir (Barış, 2022). 2001 yılında Ukrayna'nın bir tatbikatı esnasında Rusya'ya ait yolcu uçağının düşürülmesi, taraflar arasında gerginlik yaratmıştır (Kerem, 2022). Ardından 2003 yılı sonbaharında Rusya'nın Kerç Boğazı'nda, Ukrayna himayesindeki alana doğru bir baraj inşa etmeye başlaması, 2006 ve 2009 yıllarında ise Rusya tarafından Ukrayna'nın doğalgaz musluğunun kapatılması krizi giderek tırmandırmıştır. 2008 yılına gelindiğinde ise ABD başkanı George Bush, Ukrayna'yı NATO'ya üye olma misyonuyla hazırlığa dahil etmiş fakat Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, bu duruma şiddetle itiraz etmiştir (Goncharenko, 2022). Putin'in amacı, Rusya'yı ABD ve Çin ile eşit seviyede bir güç biçiminde görerek kendi hegemonyasını kurmaktır (Barış, 2022). 2013 yılında imzalanması planlanan Ortaklık Anlaşmasınının, Ukrayna tarafından askıya alınması ise dünya genelinde bir krize dönüşmüş, söz konusu kriz Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile uluslararası konjonktürde büyük bir sorun

halini almıştır (Semercioğlu, 2016, s. 189). Nitekim 21 Şubat 2022 tarihinde Rusya Federasyonu tarafından Donetsk ve Luhansk bölgelerinin bağımsızlığının tanınması ve Rus askerlerinin 24 Şubat sabahı askeri müdahaleye başlaması ile Doğu Avrupa'da konvansiyonel bir savaş başlamıştır (Aslan, 2022, s. 1-4). Açıktır ki; Ukrayna rejimini ve toprak bütünlüğünü tanımayan Putin, Ukrayna toprak bütünlüğüne açık bir saldırı düzenlemiştir. Çok namlulu roketatarların bombardımanlarına sahne olan savaşta, 17 Nisan 2022 tarihine kadar en az 2 bin 72 sivilin hayatını kaybettiği, 2 bin 818 sivilin ise yaralandığı bildirilmiştir (Altuğ, 2022). Bu hususta belirtmek gerekir ki Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle söz konusu savaşta stratejik bir öneme sahiptir. Dahası Ukrayna'nın verdiği kayıplara karşın Rusya karşısında gösterdiği direniş kayda değerdir. Ukrayna'nın etkili savunma yapmasına olanak veren hususlardan biri, Ukrayna ordusunun kullandığı Bayraktar TB2'lerin gösterdiği performanstır. Sonuç olarak milyonlarca insanın hayatını ilgilendiren Rusya-Ukrayna savaşı, hali hazırda pek çok sivilin yaşamsal pratiklerinde hasar bırakmaktadır. Böylelikle söz konusu savaşın medyadaki yansımalarını barış gazeteciliği bağlamında değerlendirmek gereklidir.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, Teun Van Dijk'in "eleştirel söylem analizi" olarak belirlenmiştir. Bireyler, bir olayı anlatırken tüm ayrıntıları aktarmamakta, bilgilerin dizaynını değiştirebilmektedir (Çakır, 2020, s. 82-83). Metinlerin dünya görüşlerini yansıtan söylemler ise ideolojilerin yeniden üretiminde kilit bir görev üstlenmekte ve dilin kullanımı, ideolojileri nasıl edindiğimizi etkilemektedir (Dijk, 2020, s. 15-19). Gündelik yaşantımızda maruz kaldığımız haberler ekseriyetle var olan gerçekliği değil yeniden kurgulanan gerçekliği aktarmaktadır. Haber söylemlerinde mevcut bulunan sözcükler, aktörleri destekleyici ya da sorgulayıcı biçimde oluşturulabilmektedir (Arık, 2014, s. 30). Böylece bireyin kimliğini meydana getiren ideolojiler, haber metinlerinin yol haritasını oluşturur. Haberlerin editöryal süreçleri, kurgulanma, yorumlanma ve aktarılma süreçleri önem arz etmektedir. Bu hususta "makro ve "mikro" yapılardan bahseden Dijk'e (1988), göre haber başlıkları ve spotlar metinlerin makro yapısını oluştururken; söz seçimleri ve yapıları ise haberlerin mikro yapısını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Rusya Ukrayna Savaşı'na ilişkin haberleri, barış gazeteciliği özelliklerini esas alarak YouTube platformunda Cüneyt Özdemir'in canlı yayınları üzerinden inceleyeceğimiz çalışmamızda, Özdemir'in mikro yapıyı oluşturan söz seçimleri ve yapıları mercek altına alınacaktır. Böylece daha önce bahsettiğimiz Galtung'un barış gazeteciliğine ilişkin temel ilkeleri, yol haritamızda kilometre taşlarını dolduracaktır. İnceleme öncesi temel varsayımımız; Özdemir'in yayınlarında barış eksenli bir yayıncılık yapmış olup tüm söylemlerinde barıştan yana tavır aldığı yönündedir.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında Cüneyt Özdemir'in, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ulusa sesleniş yaptığı 21.02.2022 tarihiyle, 16.05.2022 tarihi arasındaki elli beş yayını barış gazeteciliği açısından analiz edilmiştir.

Bulgular ve Analizi

Cüneyt Özdemir, Rusya Ukrayna savaşının başlamasıyla birlikte programlarında sıklıkla bu konuyu ele almış ve konunun ilgilileri ile izleyicileri yayınlarında buluşturmuştur. Özdemir, bu yayınlarında genellikle konunun arka planlarına yer vermeye çalışmış ve savaşla ilgili pek çok haber aktörünün görüşünü almıştır. Özdemir'in bu süreçteki gazeteciliği Johan Galtung'un "barış ve savaş gazeteciliği" tablosu temel alınarak 4 farklı kategoride ele alınacaktır.

Barış Odaklılık

Johan Galtung'a göre barış gazeteciliğini savaş gazeteciliğinden ayıran en önemli olgu barış odaklı olmasıdır. Savaş ortamının çatışmacı yaklaşımının karşısında duran barış gazeteciliği, ekseriyetle barış ortamına ulaşma gayesindedir. Cüneyt Özdemir, bu bağlamda programlarında barış eksenli bir yayıncılık yapmış ve tüm söylemlerinde, seçtiği haber aktörlerinde barıştan yana tavır almıştır. 25.02.2022 tarihli yayınında Diplomat Uluç Özülker'i konuk almış ve Özülker, mevcut savaşı ve Rusya- Ukrayna ilişkilerini tarihi bir perspektiften yorumlayarak şu sözlere yer vermiştir: "Bir günah keçisi olarak Ukrayna feda edilmiştir." Ardından Özdemir, barıştan yana tavrını devam ettirerek; "Ben şu anda Ukrayna'nın, bağımsız bir ülkenin işgaline gazeteci olarak insan olarak birey olarak o kadar karşıyım." ifadelerini dile getirmiştir. Aynı yayında Özdemir, "Şu anda Ukrayna'da bir can pazarı var" ifadeleri ile de güvenlik sebebiyle metroya sığınan sivilleri baz alarak şiddetin yapısal hasarlarına dikkat çekmiştir. Böylelikle barış gazeteciliği ekseninde şiddetin görünen ve görünmeyen etkilerine dikkat çekme misyonu yerine getirilmiştir.

Özdemir, barış odaklı yaklaşım çerçevesinde 02.03.2022 tarihli yayınında Rusya- Ukrayna savaşını barbar bir diziye benzeterek şu görüşü dile getirmiştir: "Harkov'a havadan askeri indirme yapmışlar ve de bir hastaneyi basmışlar... İlk kez bu savaşın en berbat çirkin yüzünü görüyoruz. Birkaç gündür Vikingler dizisini izliyorum... İnanın bundan bilmem kaç bin yıl önce geçmiş kurgulanan bir dizi, şu an yaşadıklarımız mı daha barbarca o mu barbarca? Böyle bir şey 2022 yılında olmaz diye düşünüyordum ama olmaya devam ediyor." Özdemir, bu söylemiyle, metaforik bir üslup üzerinden savaş durumunun karşısında, barıştan yana tavır almıştır. Aynı tarihli yayınında Ukrayna'da, eşi savaş sırasında doğum yapan Süleyman Bayer'i canlı yayına konuk alan Özdemir, bebeğin adını ne koyduklarını sorması üzerine ise şu yanıtı almıştır: "İlgaz düşünmüştük ama bu olaylar çıkınca artık göbek adını da Barış yapacağız, biz savaş taraftarı değiliz." Ardından Özdemir, şu yanıtı vererek barıştan yana tavrını sürdürmüştür: "İnşallah oğlunuzun adı şans getirir ve barış gelir."

Cüneyt Özdemir, 03.03.2022 tarihli yayınında II. Dünya Savaşı benzetmesi yaparak savaş durumunun değişmeyen vahametine gönderme yapmıştır: "Bugün bir görüntü vardı... Kiev'de II. Dünya Savaşı sırasında kurulan bir barikatın neredeyse birebir aynısı, düşünün 1940'lı yıllarda kurulan bir barikatın neredeyse aynısı, aynı yerde 2022 yılında da kurulmuş. Aradan bunca yıl geçmiş teknoloji gelişmiş dünya değişmiş ama işin ucu savaşa dayanınca bambaşka bir tablo görüyorsunuz." Özdemir, 04.03.2022 tarihli yayınında Kiev'den Savaş Muhabiri Cem Tekel'i canlı yayına konuk almış ve Tekel şu sözlerine yer vermiştir: "Dünya Savaşı'nın yalnızca bir iki adım gerisinde olduğumuz bir durumdayız." Böylece iki ülke arasındaki savaşın evrensel çapta bir

dünya savaşına dönüşebileceği, barışın herkes için gerekli olduğu hususunun altı çizilmiştir.

Özdemir, 09.03.2022 tarihli yayınında ise Prof. Dr. Emre Alkin'i konuk almış, savaşın ekonomik hasarlarına şu sözlerle gönderme yapmıştır: “Şu anda Rusya'nın ve Ukrayna'nın... bütün ekosistemin dışına çıkışının sancılarını hep beraber yaşıyoruz. Bu nasıl önümüze gaz olarak geliyor, petrol olarak geliyor, yağ olarak geliyor, buğday olarak gelecek.” Son olarak 14.03.2022 tarihli yayınında canlı yayında kanalın içerik üreticilerinden Elif Çetin ile barış ve umut girişimlerine vurgu yapmış, Elif Çetin şu savı dile getirmiştir: “Ayçiçekleri Ukrayna'da şu anda umudu temsil ediyorlar. Yani bir ülke düşünün aynı anda hem umut filizleniyor aynı anda da çok ciddi bir kaos söz konusu. First Lady Jill Biden iki kullanımla buna güzel bir mesaj gönderdi. Ayçiçeği ile süslenmiş bir maske taktı... diğeri de geçtiğimiz hafta elbisesinin koluna bir ayçiçeği takarak dünyaya böyle bir mesaj verdi.” Böylece yüzünü daima güneşe dönen ayçiçeği metaforu üzerinden savaş durumundaki bir ülkenin umuduna gönderme yapılarak barış odaklı yaklaşımın altı çizilmiştir.

Cüneyt Özdemir, ilk kategorideki söylemlerinde, başlıkta da ifade edildiği gibi barıştan yana bir tavır almış, çatışmanın nasıl oluştuğunu aktarmış, taraflara ulaşmaya çalışmış ve şiddetin görünen ve görünmeyen etkilerine odaklanarak durumun vahametini ortaya koymuştur.

Gerçeklik

Cüneyt Özdemir'in programlarını analiz edeceğimiz ikinci kategori, yapılan yayınların gerçekle olan ilişkisidir. Özdemir, bu noktada da genel olarak gerçeklerden yana tavır alan bir barış gazetecisi konumundadır. Özdemir, 25.02.2022 tarihli yayınında Rusya'nın Kiev'e füze saldırısı düzenlemediğine ilişkin açıklamasına binaen “Rusya'nın tam yalancı çoban hikâyesi... Kiev'in üzerinde patlayanlar havai fişek değil herhalde.” Şeklinde konuşarak barış gazeteciliğinin gerçek odaklı yaklaşımı kapsamında tarafların yalanlarına dikkat çekmiştir. Ardından Müstafi Tümamiral Cihat Yağcı'nın görüşlerine yer vererek NATO ve Ukrayna arasındaki tarihi ve politik perspektifi ele almış, Montrö Sözleşmesi'nin önemine değinmiştir.

Özdemir, barış gazeteciliği bağlamında tarafların örtbas etme misyonunu ve propaganda odaklı yaklaşımını reddederek 28.02.2022 tarihli yayınında henüz savaşın topyekün bir kazanarı olmadığını dile getirmek suretiyle gerçek odaklı yaklaşım sergileyerek şu sözlere yer vermiştir: “Şu an ne Ukrayna kazandı ne de Rusya kaybetti... Hala sıcak gelişmeler olduğu bir savaşın ortasındayız.” 02.03.2022 tarihli yayınında Rus vatandaşlara yapılan ırkçı muamelelere ilişkin şu sözlere yer vererek tüm tarafların durumunu göz önünde bulunduran gerçekçi yaklaşımını sürdürmüştür: “Şu anda Putin'in yönetiminde bir kararlar alınıyor, savaş yapılıyor ama şu anda Rusya'nın içinde de buna karşı çıkan bir sürü insan var... Bütün Rusları neden düşman belliyorsunuz? Bu ırkçılığa sakın lütfen kimse tenezzül etmesin.” Elbette ki, işgale uğrayan Ukrayna ve direnen halkının mücadelesi saygıya değerdir ancak Özdemir bu koşullarda dahi olaya dahil olmayan Rus vatandaşlarının haklarını savunmaktan geri durmamıştır.

Özdemir, 03.03.2022 tarihli yayınında her iki tarafın açıklamalarına yer vererek barış gazeteciliği perspektifi ile tüm örtbas etme girişimlerine açıklık getirmiştir: “Ukraynalılar diyor ki beş bin Rus askeri öldürdük ama Rusya cephesinden açıklama yapıldı beş yüz Rus askeri öldürülmüş.

İnanılmaz büyük bir rakam isterseniz ortayı bulalım. Diyelim ki iki bin- iki bin beş yüz... Şurası kesin ki bu operasyonda baya bir hayatını kaybeden Rus askeri var.” Benzer şekilde 01.04.2022 tarihli yayınında şu sözleri dile getirerek tüm tarafların tutumlarına yer verip gerçek odaklı yaklaşımını devam ettirmiştir: “İlk kez Ukrayna Rusya’ya saldırdı... Sürekli Rusların saldırılarını haberleştiriyorduk bu sefer iki helikopter gitti Rusya’nın içinde bir yakıt deposunu vurdu... Düne kadar ben bunu Ukrayna’nın işgali olarak görüyordum artık şunu söyleyebiliriz Ukrayna- Rusya savaşı.” Son olarak 14.03.2022 tarihli yayınında: “Biz şimdi iki buçuk milyon insanın Ukrayna’dan kaçışını anlatıyoruz sizlere büyük bir trajedi var. Bir başka trajik durum da Rusya’nın içinde yaşıyor çünkü Rusya’da herkes Putin’i desteklemiyor. Şu an New York Times’da bir haber var, Gürcistan ve Türkiye’ye birçok Rus’un kaçtığını anlatıyor.” İfadelerini kullanarak barış gazeteciliğinin gerçek odaklı misyonu bağlamında tüm tarafların durumuna ilişkin bilgilendirmelerini sürdürmüştür.

Bu kategorideki söylemler analiz edildiğinde Cüneyt Özdemir, tüm tarafların yoğun bir dezenformasyon tercih ettiği süreçte, gerçeklerden yana tavır almış ve savaşa ilgili yapılan yalan haberleri, tarafsız bir şekilde ifşa etmiştir.

İnsan Odaklılık

Johan Galtung’a göre barış gazeteciliğini savaş gazeteciliğinden ayıran üçüncü fark, insan odaklı olmasıdır. Barış gazeteciliği, insanların ıstıraplarına ve acılarına odaklanmaktadır nitekim Özdemir, 21.02.2022 tarihli yayına Rusya- Ukrayna sınırındaki Luhansk bölgesine 41 kilometre mesafede bulunan Serhan Demirgöz isimli bir vatandaşı konuk almış ve “Sizin bir korkunuz var mı yarın sabah Rus tankları ile karşılaşırız diyor musunuz?” diye sormuştur. Böylece barış gazeteciliği bağlamında şiddetin görünmez etkilerine, korkulara ve travmalara odaklanmış, insan odaklı bir yaklaşım sergilemiştir.

Barış gazeteciliği insan odaklıdır ve savaşın etkilerine odaklanır. Özdemir de 22.02.2022 tarihli yayınında Rusya gazının ülkelere dağıtımına ilişkin bir harita göstererek şu sözleri dile getirmiştir: “Gördüğünüz gibi başta Almanya olmak üzere Fransa, İtalya gibi pek çok ülke şu anda Rusya gazından birebir faydalanıyor. Nitekim bu kriz petrol fiyatlarını da varilde 100 dolara kadar çıkarttı.” diyerek savaşın olası ekonomik etkilerine atıfta bulunmuştur. Ayrıca Özdemir aynı tarihli yayına Kiev’den Hikmet Samet Alemdar isimli bir vatandaşı bağlayarak sokaklardaki son durumu göstermiş ve sesi duyulmayanlara söz hakkı vermiştir. Aynı şekilde, 25.02.22 tarihli yayınında Kiev’de yaşayan Can Kaplan isimli bir öğrenciyi canlı yayına konuk almış, sığınaklardaki durumu sormuş ve öğrencilerin korkularına odaklanmıştır. Kiev’den Mehmet Temel ve Hikmet Samet Alemdar isimli vatandaşları konuk alarak güvenlik sebebiyle metroda yatan vatandaşları, bomba seslerini ve siren seslerini ekrana yansıtmıştır. Gazeteci Gülsüm Khalilova’nın görüntülerini ekrana getirmiş, Kiev’de yaşayan gazetecilerin yaşadığı zorlukları gözler önüne sermiş, ardından şu sözleri sarf etmiştir: “Şu anda Ukrayna, Rusya’nın pençesine terk edilmiş durumda.” Böylece barış gazeteciliği bağlamında insan odaklı bir vatandaş gazeteciliği sergilemiş, sivillerin panik anlarını ekrana yansıtmıştır.

Özdemir, 01.03.2022 tarihli yayınında Ukrayna’da yaşayan Türk YouTuber Hikmet Samet Alemdar’ın savaş nedeniyle Ukraynalı kız arkadaşını bırakıp Türkiye’ye gelememesi üzerine “Bu

da bir insanlık sorunu aslında, bir yandan ağabeyi diyor ki ben seni annen baban vatanın oraya götüreceğim. Bir yandan kız arkadaşı diyor ki bu savaş seni de alacak götürecektir. Zor bir seçim.” Söзlerini kullanmış, sivillerin acılarına ve travmalarına odaklanmıştır. Özdemir, 08.03.2022 tarihli yayınında şu sözleri dile getirmiş: “Şu anda beş şehirde ateşkes ilan ettiler ve insanlar Ukraynalı kadın ve çocuklar ülkelerinden ayrılıyorlar. Ateşkes ne kadar sürecek belli değil ama bombalama durdu en azından ve de Kiev başta olmak üzere pek çok şehirden kadınlar ve çocuklar yaklaşık sayıları bir buçuk milyonu buldu ve de şu anda Ukrayna’dan çıkmaya çalışıyorlar. Korkunç bir durum yani gözünüzde canlandırırsanız.” Böylece barış gazeteciliğinin insan odaklı yaklaşımı çerçevesinde kadınların ve çocukların ıstırabına yer vermiştir. Özdemir, 18.03.2022 tarihli yayınında şu sözleri kullanmış; “Ukrayna’da savaş devam ediyor. Her gün artık füzeler uçmaya başladı. Kara savaşından çok füzelerin havada uçtuğu, çeşitli şehirlerin vurulduğu bir süreçteyiz ve de ne yazık ki çok tatsız haberler de geliyor. Ekmek alan 10 sivil öldürülmüş.” Barış gazeteciliğinin insan odaklı yaklaşımını temel alarak acılara ve sivil kayıplara dikkat çekmiştir.

Görüldüğü gibi, Cüneyt Özdemir, yayınılarında sıklıkla sesi duyulmayanların sesi olmaya çalışmış ve savaşın yakıcı ve yıkıcı etkilerini göz önüne getirerek insan odaklı bir yayıncılığı benimsemiştir. Özdemir, bu yayınılarında tüm acılara odaklanmış, kadınların, yaşlıların, çocukların ıstırabına yer vermiştir. Sesi duyulmayanlara ses olmaya çalışan Özdemir, böylelikle barışın aciliyetini, bizzat kurbanlar üzerinden dile getirmiştir.

Çözüm Odaklılık

Barış gazeteciliği çözüm odaklı ve uzlaşmacıdır. Cüneyt Özdemir 07.03.2022 tarihli yayınında şu sözlerle yer vererek barış girişimlerine dikkat çekmiştir: “Ukrayna’da on ikinci günü yaşıyoruz ve on ikinci günde de facto bir ateşkes ilan edildi. Sivillerin büyükşehirlerden çıkması için insani yol oluşturuldu deniyor. Ama her yerde bu işliyor mu emin değiliz mesela dün sekiz sivil kameraların önünde hayatını kaybetti, gazeteciler ölümden döndü.” Özdemir 10.03.2022 tarihli yayınında Antalya’da gerçekleşen zirveye dikkat çekerek Rusya ve Ukrayna Dışişleri Bakanlarının Türkiye’de görüşmeleri üzerine şu ifadeleri dile getirerek uzlaşma girişimlerine vurgusunu devam ettirmiştir: “Bütün dünyanın gözü şu anda Antalya’da. Türk dışişleri müthiş bir olaya imza atıyor. Rusya’nın Ukrayna’yı işgali sırasında dünyada eşi benzeri var mı bilmiyorum. İki Dışişleri Bakanını gördüğünüz bu masanın iki tarafına oturtmayı başardı... Bravo Mevlüt Çavuşoğlu’na çok çok önemli bir adım bu.”

Özdemir, 16.03.2022 tarihli yayınında ise çeşitli ülke bakanlarının görüşmelerine dikkat çekerek aynı tutumunu sürdürmüştür: “Dün Ukrayna’da ilginç bir şey oldu. Üç devlet başbakanı Ukrayna’ya gittiler ve de Kiev’de Zelenski ile görüştüler. Polonya, Litvanya ve Çek başbakanları... çok önemli bir ziyaret. Şu anda biliyorsunuz Kiev’de bombalar patlıyor buna rağmen başbakanların gidip Zelenski ile görüşmeleri gerçekten tarihi bir şey... Şu anda Mevlüt Çavuşoğlu Moskova’da o da Kiev’e gidiyor Zelenski ile görüşmeye... Türkiye’de son bir aydır inanılmaz bir diplomatik atak var.” Özdemir, 17.03.2022 tarihli yayınında çözüm ve barış girişimlerine vurgu yaparak Türkiye’nin de uzlaşmacı misyonuna atıfta bulunmuştur: “Ukrayna ile ilgili şu an 15 maddelik bir barış anlaşması var Financial Times açıklamış orada diyor ki Türkiye de garantör ülkelerden biri olabilir.” Nitekim zafer odaklı bir misyonu reddederek barış gazeteciliğinin çözüm odaklı yapısına dikkat çekmiştir.

Galtung'un "çözüm odaklı" olarak tanımladığı barış gazeteciliği savaşın durdurulmasına ilişkin tüm seçenekleri işaret etmekte ve özgürlük girişimlerini odağa almaktadır. Cüneyt Özdemir de bu dönemde yaptığı yayınlarla barışa ilişkin tüm ihtimallerin üstüne gitmiş ve izleyicilerini de uzlaşma yolunda sürekli bilgilendirmiştir.

SONUÇ

Savaşların hiç bitmediği çağımızda, gazetecilerin çıkar amacıyla başlatılan çatışmalardan değil; insandan ve uzlaşıdan yana olmaları gerektiğini ileri süren barış gazeteciliği, son yıllarda iletişim biliminde sıklıkla gündeme gelmektedir. 2000'li yıllardan itibaren Türk akademisinde de tartışılmaya başlanan barış gazeteciliği, mesleki sorumluluk, insan hakları, eşitlik, tarafsızlık gibi kavramlarla da yakından ilişkilidir. Barış gazetecileri savaş ortamında çatışmaları önleyici, tarafların görüşlerine yer verici ve şiddetin insanlar üzerindeki etkilerini işaret eden bir söylemi benimsemekte ve bu tavırları barış yanlıları tarafından takdir edilmektedir.

Yeni medyanın gelişimi, gazetecilerin kurumlarından bağımsız, herhangi bir organizasyona bağımlı kalmadan habercilik yapmalarına olanak tanımış; özellikle de Twitter ve YouTube bu anlamda barış gazeteciliğinin gelişmesine imkân tanımıştır. Bağımsız ve patronsuz gazeteciliğe imkân sağlayan sosyal medya, kurumlarıyla yollarını ayırmak durumunda kalan pek çok gazeteci için de özellikle ülkemizde önemli bir sığınak olmuştur. Rusya-Ukrayna Savaşı'nda yeniden gündeme gelen barış gazeteciliği, bu makalede Cüneyt Özdemir'in programları üzerinden tartışılmıştır.

Araştırma kapsamında YouTube üzerinden bireysel yayıncılık yapan Gazeteci Cüneyt Özdemir'in Rusya-Ukrayna Savaşı'na ilişkin kullandığı söylemler analiz edilmiş, edinilen bulgulara göre Özdemir'in yayınlarında barış odaklı yaklaşıma hizmet ederek gerçeğe yönelik, insan odaklı ve çözüm odaklı bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. Böylece bir yeni medya platformu üzerinden yayıncılık faaliyetini sürdüren Özdemir'in, Johan Galtung tarafından ortaya konan barış gazeteciliğinin temel ilkelerine uygun bir gazetecilik anlayışına sahip olduğu ve barışa uygun bir söylem tercihinde bulunduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Özdemir'in yayınlarından hareketle yeni medya ortamında gerçekleştirilen barış gazeteciliği faaliyetinin geleneksel gazetecilik anlayışından birtakım farklılıkları bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Zira dijital medyanın, geleneksel medyaya nazaran haber üretim süreçlerinde gazetecilere uzam ve zamandan bağımsız olma imkânı sağladığı, böylece daha hızlı ve daha pratik bir yayıncılık olanağı tanıdığı görülmektedir. Ek olarak geleneksel medyanın komplike sermaye yapısının aksine yeni medyanın gazetecilere kısmen daha özgür bir alan sunması, bağımsız habercilik faaliyetinin, barış gazeteciliği anlayışına da nüfuz etmesine katkı sağlamaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki yeni medya ortamında gerçekleştirilen her gazetecilik faaliyeti, barış ilkeleri doğrultusunda ideal bir barış gazeteciliği anlayışı sunmamakta, bu hususta gazetecinin bireysel söylem tercihi ve habercilik anlayışı belirleyici olmaktadır. Çalışmamız yeni medyada barış gazeteciliği faaliyetini konu edinmesi bakımından özgün olup, söz konusu araştırmanın yeni çalışmalara kapı aralayacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

Alankuş, S. (2016). *Barış gazeteciliği el kitabı*. IPS İletişim Vakfı.

Altuğ, B. (2022, Nisan 21). BM: Ukrayna'da en az 2 bin 72 sivil öldü, 4 milyon 934 bin 415 kişi komşu ülkelere geçti. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-ukraynada-en-az-2-bin-72-sivil-oldu-4-milyon-934-bin-415-kisi-komsu-ulkelere-gecti/2566563> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Arık, E. (2014). Demokrasi paketi bağlamında medya ve ideoloji ilişkisinin haber metinlerine yansımaları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4(8): 30.

Arvas, İ. S. (2019). Türkiye'de gazetecilerin barış gazeteciliği kavramını algılayış biçimleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(3): 278-286.

Aslan, M. (2022, Şubat). Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısının siyasi ve askeri değerlendirmesi. *SETA* (332): 1-4.

Atay, A. D. (2017). A discussion on the methodology of peace journalism. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 7(4): 556.

Barış, A. (2022, Nisan 20). Rusya-Ukrayna savaşının kronolojisi. Gazete Karınca: <https://gazetekarınca.com/rusya-ukrayna-savasinin-kronolojisi/> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Becker, J. (1982). Communication and peace: The empirical and theoretical relation between two categories in social sciences. *Journal of Peace Research*, 19(3): 227-230.

Bläsi, B. (2004). Peace journalism and the news production process. *Conflict & Communication Online*, 3(1/2): 1-11.

Burgess, J. (2011). YouTube. L. H. Meyer içinde, *Oxford bibliographies online* (s. 1). Oxford University Press.

Burgess, J., & Green, J. (2010). *Youtube online video and participatory culture*. Polity Press.

Çakır, A. (2020). *Söylem analizi ne demek istiyorsun?*. Palet Yayınları.

Dearing, J. W., & Rogers, E. M. (1996). *Communication concepts 6: Agenda-setting*. Sage.

Dijk, T. V. (2020). Söylem ve ideoloji çok alanlı bir yaklaşım. B. Çoban, & Z. Özarslan içinde, *Söylem ve ideoloji* (N. Ateş, Çev., s. 15-19). Su Yayınevi.

Duran, K. N., & Yeniceler, İ. (2019). Gelenekselden yeni medyaya geçiş sürecinde içerik üretimi sürecinin dönüşümü: Cüneyt Özdemir youtube kanalı. *e-Journal of New Media*, 3(3): 206.

Filibeli, T. E. (2016). Gezi Parkı protestoları ve haber dili: Barış gazeteciliği perspektifiyle haber analizleri. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* (25): 47.

Filibeli, T. E., & İnceoğlu, Y. G. (2018). From political economy of the media to press freedom: Obstacles to the implementation of peace journalism in Turkey. *Conflict & Communication Online*, 17(1): 1-11.

Galtung, J. (1969). Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3): 167-191.

Galtung, J. (1996). *Peace by peaceful means : Peace and conflict, development and civilization*. International Peace Research Institute.

Galtung, J. (2022, Mart 18). Violence, war, and their impact on visible and invisible effects of violence. <https://them.polylog.org/5/fgj-en.htm> adresinden 5 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Goncharenko, R. (2022, Nisan 20). Rusya-Ukrayna krizinin kronolojisi. Deutsche Welle Türkçe: <https://www.dw.com/tr/rusya-ile-ukrayna-sava%C5%9F%C4%B1n-e%C5%9Fi%C4%9Fine-nas%C4%B1l-geldi/a-60522203> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Güler, M. (2018). Dijitalleşen kapitalizmin yeni aktörleri: Youtuberlar. *Intermedia International e-Journal*, 5(9), 147-178.

Hanitzsch, T. (2004). Journalists as a peacekeeping force? Peace journalism and mass communication theory. *Journalism Studies*, 5(4): 483-495.

Işık, M. (2020). Çatışma alanlarında gazetecilik pratiklerinin dönüşümü ve dijital çağda savaş gazeteciliği. *Turkish Journal of War Studies*, 1(1): 45-47.

Kempf, W. (2012). Peace journalism, the Israeli-Palestinian conflict, the German press and the German public. *Bulletin du Centre de Recherche Français à Jérusalem*, (23): 2.

Kempf, W. (2017). Towards a theory and (better) practice of peace journalism. *Conflict & Communication Online*, 16(2): 2.

Kerem, S. (2022, Nisan 20). Rusya-Ukrayna: İki dost nasıl düşman oldu? BBC News Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46391387> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Loyn, D. (2007). Good journalism or peace journalism? *Conflict & Communication Online*, 6(2): 1-10.

McGoldrick, A. (2006). War journalism and 'objectivity'. *Conflict & Communication Online*, 5(2): 1-5.

McGoldrick, A., & Lynch, J. (2005). *Peace journalism*. Hawthorn Press.

Oskay, Ü. (2018). *İletişimin ABC'si*. İnkılap Kitabevi.

Outhwaite, W. (2008). *Modern toplumsal düşünce sözlüğü*. İletişim Yayınları.

Özdemir, C. (2022, Nisan 6). Cüneyt Özdemir: Biz gazeteciler iş adamlarını neden öldürmeliyiz! T24 Yıllık. (B. Abik, Röportaj Yapan) <https://t24.com.tr/yazarlar/berna-abik/cuneyt-ozdemir-biz-gazeteciler-is-adamlarini-neden-oldurmeliyiz,34845> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Pişer, İ. (2020). Youtube'da gazetecilik yapmanın ekonomi politiği. S. Ç. Gezgin içinde, *İletişimde yeni medyanın getirdiği değişimler, gazetecilik ve haber iletişimde dönüşümü* (s. 201-223). İKSAD Publishing House.

Reimann, M. (2019). Peace journalism in marginally to moderately escalated conflicts: Conflict theoretical foundations, variables and reportage patterns. *Conflict & Communication Online*, 18(2): 4-8.

Saran, C., Acun, C., Akpınarlı, Ç. K., Arıkan, G., Şentürk Ölmezses, A., & Taşdemir, S. (2016). Barış gazeteciliği bağlamında Türkiye medyasında Ezidiler ve Türkmenler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* (25): 79.

Semercioğlu, H. (2016). Ukrayna krizi bağlamında AB-Rusya ilişkilerinin ekonomi politiği. *EUL Journal of Social Sciences*, 7(2): 189.

Shinar, D. (2007). Epilogue: Peace journalism – the state of the art. *Conflict & Communication Online*, 6(1): 1-9.

Sucu, İ. (2020). İletişimde yeni medyanın getirdiği değişimler, gazetecilik ve haber iletişimde dönüşümü. S. Gezgin, & H. Çiftçi içinde, *Dijital çağda değişen gazete ve gazetecilik* (s. 41-61). İKSAD Publishing House.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2022, Mart 11). sozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 5 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

Van Dijk, T. A. (1988). *News analysis*. Lawrence Erlbaum Associates Publishing.

Yıldız, G. (2013). Haberin odağında barışçıl söylem: Barış gazeteciliği. Ş. Çağlar içinde, *Şövalyelik mesleği gazeteciliğin uzmanlık alanları*. Literatürk Yayınları.

Zinderen, A. (2021). Youtube ortamındaki haberciliği haritalandırmak: Gazetecilerin youtube haber kanalları üzerine tanımlayıcı bir çalışma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3): 936.